

Problema Muntelui

Deși suntem abia la începutul crizei economice, nevoia hranei și ajutorării locuitorilor dela Munte a și început — S'a anunțat că Prefectura a destinat un fond de vr'o 200.000 lei pentru a le veni în ajutor. — Nu mai este de lucru, pădurile nu se mai taie, căci prețul lemnului a scăzut și fabricile având depozite cari nu se pot vinde, au micșorat, altele au suspendat activitatea. Incețând tăierea în pădure iarna, nu va fi nici plutărie vara. Intreaga regiune a Bistriței ca și alte regiuni de munte din Bucovina și Transilvania sunt amenințate de cea mai grea lovitură, căci lipsa de lucru aduce aici foametea cu tot cortegiul de boli și mizerie. Cea mai sănătoasă regiune și mai plină de viață și vigoare a neamului — vlăgani muntelor înalți ca brazil — vor duce lipsă de hrană zilnică! La munte va fi mai greu ca la câmp, unde agricultura asigură muncitorului cel puțin hrana lui și a familiei.

S'a ocupat sau se ocupă cineva serios de aceste nevoi. Că doar cu ajutoare în bani de câteva sute de mii, nu-i poți salva.

A fost și vremuri bune, lemnul avea preț, dar banul aluneca ușor la cârciumi. Nicăieri nu s'a băut mai mult alcool ca în aceste părți. Din beșugul banului nu s'a strâns nimic. Cine să-i îndemne, să-i sfătuiască pe bieții oameni, care credeau că așa va fi totdeauna!

Dela oraș veneau „domnii” numai pentru politică, ce fel de politică, se vede și azi, ne plângem toți de ea, dar n'o schimbă nimeni; iar îndrumătorii satelor: preoți, învățătorii și funcționarii și-au uitat rostul lor poate și din vina lor, dar și din acelor care i-au atras în altă parte. Băncile populare, din aceste părți, puteau fi mai înfloritoare și banul a dănat în ele, ar fi prins bine gospodariilor muntelui.

O industrializare a laptelui și bănelurilor de munte ar fi asigurat un câștig bun. Nu cumpărăm un de Cernăuți pe lângă cel de Dorna și-l plătim deșul de scump?

O încurajare a creșterii vitelor pentru la tele, carne și lână lor trebuie studiată temeinic și după exemplul altor țări, aplicată și la noi.

Tot astfel țesăturile de casă pentru femeie și gospodăriele muncenice, ar fi o ocupație rentabilă. A fost odată un început bun, la Bicez sunt instalații mecanice pentru lucrul lănei, dar nu prea au de lucru. Se lucrează sumane, cofoace cu înfloriri de artă națională. Dar și portul a deezat după moda orașelor.

Cine are pretenție la conducere, să știe că are și datoria de a lumina și îndruma, nu numai a exploata.

N. PASCU

D-I C. Monac perceptor comunal a fost numit șeful Domeniilor în locul lui Gh. Grigoriu, decedat.

Congresul Partidului Liberal

Duminică 22 Februarie a, avut loc congresul general al partidului Național-Liberal, la București.

Întâi s'a ratificat alegerea d-lui I. G. Duca drept președinte al partidului și, apoi noul președinte — vechiu și cinstit liberal de 25 ani în slujba partidului — a făcut un expozu epeal.

Cu o claritate și o argumentare solidă, d-l Duca a scrutat situația politică generală a țării, cenchizând pentru dărâmarea regimului actual, care a dus țara pe marginea prăpastiei prin inesperienza lui și prin haosul administrativ.

Din situația aceasta, grea, din criza tuturor nemulțumirilor, d-l Duca spune că numai partidul liberal poate salva țara. Ca atare cere puterea, asumându-și toată răspunderea.

Și declarând aceasta, d-l Duca se bizuie pe trei lucruri: pe capabilitatea și experiența oamenilor din partid, pe popularitatea și pe programul partidului.

Intruce privește capabilitatea oamenilor din partid, d-l Duca le compară statornicia cu zădărnicia pontifilor de credințe perimate, cu

putreziciunea partidelor defuncte, cu falimentul democrației care și-a sfârșit zeei și și-a incendiat templele la care s'a închinat o viață, cu ridiculii reprezentanți ai ritmului nou de moravuri vechi și cu gluma neîncercărilor care și zice personalități și a personalităților care și zice tehnicieni.

Popularitatea nu o mai discută d-l Duca, intrucât partidul liberal reprezintă epeziția cea mai nămerasă a actualului regim.

Intruce privește programul, el se poate rezuma astfel: 1) Lealtate față de coreană, 2) Respectul vieții constituționale, 3) Reducerea impozitelor, 4) Scăderea dobânzilor și înlesnirea creditului, 5) Restaurarea creditului în străinătate, 6) Favorizarea industriei a comerțului și a agriculturii, 7) Desființarea reformei administrative, 8) Întărirea apărării naționale, 9) Păzi cu minoritățile cari se vor adresa Bucureștilor și nu Genevei, etc.

Pentru realizarea acestui program d-l Duca se bizuie pe tradiția sănătoasă a partidului, pe capacitatea conducătorilor, pe devotamentul și experiența bătrâni-

lor și pe avântul idealist al tinerilor.

Politica lui „Prin noi înșine” a căpătat o reabilitare sentimentală deocamdată, prin magistratul expozu al d-lui Duca. Ea apare fărăi ca un fel de „Fata Morgana” în deșertul pârjelit de foamă și de sete.

Rămâne de văzut dacă țara va porni după acest miraj și, dacă odată ajungându-l, nu va da pesic aceeași metodă veche, pesicte aceeași cărdașie de mascărici, codeși și lichele politice, care au primit în partidul liberal dela războiu încoace.

D-l Duca — liberalul cinstit de 25 de ani — ar trebui să înceapă a se dispensa de mascăricii politice ce nu sunt hmi nici de tăiat frunze câinilor. Pe aceeași țara îi cunoaște și de aceea suspicează cu neîncădere lealtătea partidului liberal.

Întâi fec uscăturilor de familie, și apoi răsturnarea regimului. Aceasta ca să nu sărim din lac în puț.

CONSTANTIN TURCU

CRIZA SOCIALĂ

3. Urmările liberalismului

Liberalismul revoluției franceze a prevenit senzul ideilor moderne despre drepturile omului, despre libertatea, egalitatea și fraternitatea tuturor oamenilor, distrugând barierele ordinii pe toate tărâmurile vieții individuale și sociale. În deslegarea tuturor problemelor vieții, liberalismul a pus întâi notiunea de drept, înaintea noțiunii de datorie. Liberalismul protestant a subminat autoritatea credinței iar prin teoria justificării, felul de viață a omului nu prezintă nici o valoare. Lipsite de autoritate pârîntescă, ca niște copii fără părinți, bisericiile protestante se împrăstie pe tot globul, producând anarhia în materie de credință. Toți sunt preoți, toți predicatori, fiecă sunt pregătiți sau nu pentru această. Atacă ierarhia, jurământul, ordinea constituită produc vazăbă între cetățenii statului, iar cea mai mare parte din secle urmăresc distrugerea statului. Dar liberalismul le apără în numele libertății conștiinței! Natura, e

scopul conștiinței? asta nu importă, pentru că... Laissez faire, laissez passer... E interesant sofismul politicianismului postbelic, cu morală lui Machiavelli că în materia libertății de conștiință. Întrebați pe preoții județului nostru unde se luptă cu secantii și adventiști să declare ei cu durere cum își bat joc politicianii de ceea ce mai ține în picioare statul român cum apără acești sofști liberalismul lor prin deviza: „Fă-te că nu vezi”!

Fă-te că nu vezi, politicianism orbit de sofism și machiavelism, lăasă să piară credința! Dar crezi că credința e necesară numai Bisericii? armata nare nevoie de oameni credincioși? Statul și instituțiile publice, viața individuală și socială nu? Libertatea conștiinței, abuzul ce s'a făcut cu ea ne a făcut de pomină în materie de fraude, delapidări, furturi și atâtea destrăbălări sociale! Problema calendarului a fos speculată în chip nerusinat de unii politicieni fără nici un scrupul; pentru unii a fost trambolină electorală; pe pielea cui

însă? Tot pe a noastră? Dacă oamenii n'ascultă de preot, dacă copiii nu vin la școală, dacă lucrurile nu merg bine în sat, tot noi suntem vinovații, osândiți?!

A venit vremea să strigăm cu multă energie d-lor care mănucesc libertatea de conștiință: Strângeți rândurile, domnilor, reprezentanți ai tuturor autorităților județene Găsiți câteoa ore și pentru această problemă gravă: slăuiți-vă și luați măsuri în legătură unii cu alții, faceți ca un singur gând să străbată tot județul Destul atâtea rușine pe județul nostru, atâtea scandaluri pe tema calendarului, secantilor în numele libertății de conștiință! Cum?! Județul Neamț cu atâtea evlavie și credință strămoșească, viteazul și pitorescul Neamț, ce a greșit oare de merit atâtea rușine!?

De aceea, am zis la început că liberalismul a prevestit ideea sfântă de libertate distrugând barierele ordinii în toate domeniile vieții individuale și sociale. — Dar pentru că urmările lui sunt atât de numeroase, vom mai continua.

Pr. M. Gavrilescu

Frământările din Spania

Spania, țara clasică a stăntelor și madrigalelor, a luptelor de țară, a inchiiziției și a revoltelor, e din nou neliniștită. E adevărat, nu mai credem în fantasmoglia „legendei negre” cum a numit-o fostul Ministru al Spaniei în România, d-l Decardenas; adică în inchiiziția cea neagră și în intoleranța spaniolă față de toți cei cari nu sunt catolici.

În parte, sunt însă lucruri adevărate și Spania până nu de mult pentru noi „Terra incognita” (Neamțul zice „ceva spaniol” la un lucru nu prea cunoscut, curios) e țara deșelor revoluții.

Trebuie să cunoaștem sufletul spaniol, care are o structură diferită de celelalte neamuri europene și mai astfel am putea să ne explicăm firea combativă a acestui popor. El a purtat lupte seculare cu opresorii săi: Arabii și Mamii. Legendele lui Cid-Campiedorul au rămas mult timp imprimate sufletului spaniol.

Atunci când cetropiterul Europei, marele Napoleon, a încercat să aducă sub ascultarea lui și peninsula Iberică, s'a lovit de patriotismul cald și intransigent, de trufia proverbială a poporului spaniol. Națiunea n'a permis să-i bată joc de ea nici cetropiterul Europei. Și nu au fost și Spaniolii acei cari au contribuit la căderea lui Napoleon?

Aslazi, cași pe vremuri, se frământă din nou poporul Spaniei, pe chestia Republicii sau a Monarhiei. Luptele iau un caracter serios și taberele sunt înarmate până în dinți. Numai personalitatea simpatice a Regelui Alfonso XII, a împiedicat până acum căderea monahiei. Nu se adevări presimțirile cele rele ale infanției Maria Christina? Se știe că acesta, când a fost vorba să-i dea postumului numele de Alfonso XII a avut presimțiri rele. Papa Leon XIII i-a declarat însă, că aceasta e o superstiție, căci și el poartă numărul XIII și pontificatul său e destul de fericit. Regele a scăpat până acum de zeci de atentate și nu știu dacă a existat vreodată un cap încercat atât de orepit. A putut să-și facă un mic muzeu din uneltele cari ar fi trebuit să-l îndeparteze pe veci.

Numai dictatura așa cum a văsat-o Primo de Rivera, ar putea să salveze monarhia. Țările latine merg spre distrugerea pseudo-democrației. În Italia, Ducele și-a creat o platformă sigură, pe baza unei dictaturi solide. Franța nu mai are nevoie de experiențe politice; țara celor trei revoluții, a impus bărbăților ei de stat rațiunea și destoinicia.

continuare în pag. II-a

Înfăptuiri necesare

O bibliotecă publică

de VICTOR ANDREI

Ceace vom spune, e un apel și nu o acuzare. Dar orașenii noștri, au ținut pururi prea puțin, la colțul lor de pământ. Duceți-vă într'un sat oarecare: o viață proprie il însușește, o amintire, cu înlepăturile lui hazlii față de perșii sgârșiți din cutare sat vecin, sau cu mândria realizărilor sale: o întrecere de bună calitate, cheazăie, a evoluției sociale.

Fără supărare, așa ceva nu se vede la orașe.

Imitație, și atât. Deaceea socotim că orașele nu și-au găsit drumul lor adevărat: de aceea încă nu putem vorbi de o viață specific orășenească la noi. Căci

hotărât, inițiativele orășenești, din orice domeniu, trebuie cu precădere să poarte pecetea cărții, pecetea culturii. Instrument să-i fie cartea, mândria, instituțiile sale vii de cultură.

Conștiința asta, — i-am spune orășenească, o surprinzi răsărind mai timidă sau mai puternică, unde nici nu te aștepti.

Iată de pildă Fălcieniul. Călătorul, poposit pentru o zi în mica urbe a copilăriei lui Nicu Gane, va rămâne mirat în fața unei clădiri impozante din centrul orașului, pe care și-o arată și copiii. Mirarea îi va crește, străbătând salele spațioase, unde adunat de osârdia unui sin-

gur om — profesorul Vasile Ciure, — sălășluștie tot ce trecutul județului a putut da mai expresiv. „Muzeul Fălcieniilor,” (căci de el e vorba) adăpostește și o bibliotecă. Totul e pus la dispoziția publicului, de două ori pe săptămână.

O realizare, care l face pe orice cetățean mândru și de cea făcut el, nu numai de ce i-a dăruit natura.

Și nici muzeul, dar mai ales nici biblioteca, nu e un lux pentru un oraș, cum așa ceva nu poate fi nici pentru orașul nostru, bogat în școli și mai bogat în călători.

Pentru realizarea lor, pledează poate chiar o nevoie practică. Cultură și necesitate practică? De ce nu?

Căci nu ne gândim numai la intelectualul, care prins de meseria lui de avocat, medic sau

profesor e luat de șuvoiul „speculismului” și uită de carte. Câți intelectuali se mai țin la curent astăzi? Desigur de vină e și scumpetea cărții. Dar ne gândim și la masa mare a orașenilor pentru care cititul (nu numai a „Misterelor Parisului”) e o nevoie neapărată, în veacul de cultură înaintată în care ne aflăm.

Dar Piatra e și o stațiune climaterică. În fiecare vară, vizitatorii lasă destui bani, ca să nu ne gândim și la dânsii.

Sunt în majoritate intelectuali, care vin de aiurea, nu să-și ealeze luxul, dar să se recreeze citind și meditănd, în liniștea codrilor noștri. Ii auzi întrebând pe toți: „Unde e biblioteca orașului?”

E pretutindeni și nicăieri. Nicăieri dată publicului spre folosire.

continuare în pag. II-a

Frământările din Spania

urmare din pag. 1-6

La noi? Numai cămbășenia partidelor politice, numai concentrarea și purificarea lor ar putea să salveze interesele țării: căci dealtfel, ca țară latină, am trebui și noi să recurgem la rețeta surorilor noastre, dealtfel deloc neprielnică în vremuri grele.

Videant Consules...

Alois Grigorevici

O nouă recoltă de șomeuri

Câteva rânduri informative, în „Curentul” de ieri, aduceau, de peste Atlantic, o veste a cărei gravitate sperăm că va fi remarcată de guvernul nostru: o redăm cu toate amănunțele ei neliniștitoare:

„În urma noii legi a șomejului, — recent promulgată în Statele-Unite, — străinii fără de lucru vor fi repatriați în patria lor de origine, pentru ca ajutoarea lor să nu mai fie o sarcină pentru stat.

„Această măsură lovește mai ales în numeroșii emigranți evrei din Polonia, cari n-au fost încă naturalizați, și cari în urma crizei economice și-au pierdut dreptul de a-și mai câștiga existența.

„D. Hoover, președ Uniunii federale, a semnat un decret prin care se alocă suma de 500.000 dolari pentru cheltuielile repatrierii străinilor fără lucru.

„Din informațiile ce avem, în rândurile acestor șomeuri sortiți expulzării din Statele-Unite, se află un mare număr de Români, în special din Transilvania.

„Prin expulzarea lor din Statele Unite, guvernul român i se pune o problemă, a cărei rezolvire nu e ușoară.

„Guvernul nostru trebuie să se intereseze de numărul acestor Români, și să ia din vreme măsurile necesare pentru repatrierea lor”.

O bibliotecă publică

urmare din pag. 1-6

sință, pretutindeni câte o frântură cu mai mult sau mai puțin „bibli” sau „minuni a Sf. Sisoe”.

O bibliotecă mare, bogată chiar, avem însă în oraș. E bibliotecă liceului. Osărdia conducătorilor și profesorilor școlii au strâns 7500 de volume, cărți vechi și noi din diverse domenii. O bibliotecă ținută la zi prin fondul de 30.000 lei dat anual de Comitetul Școlar și organizată pe fișe, după modelul bibliotecii Academiei Române, prin hărnicia și priceperea d-lui profesor Mihailescu.

Ziarul nostru și-a oprit privilegiile asupra ei și o semnalază celor îndrăgiiți să o înfăptuiască.

Șapte mii cinci sute de volume, nu e puțin lucru și transformarea într-o bibliotecă publică ar umplea un gol, pentru care pledoaria noastră de mai sus, a fost o slabă efortare.

Gospodarul școlar care e d. Capșa, directorul liceului, ar fi cel dintâi chemat la înfăptuirea acestei opere orășenești.

Sala de desen a liceului cu mobilierul său, ar fi o minunată sală de lectură mai ales, că a-lături, interesantul muzeu regional „M. Stamatin” își așteaptă vizitatorii.

Apelul nostru se îndreaptă însă și către părințele orașului Primăria, după modelul celei fălciene. ar putea hotărî un fond pentru plata bibliotecii, și a unui om de serviciu.

Lucrul, după cum se vede, nu-i chiar așa de greu de înfăptuit.

Trebuie însă bunăvoință și grijă de mai bine și o simțăm cei vizați de noi o au cu prisosință.

Asta ne dă speranță, că nu va fi nevoie să repetăm prea de multe pri, apelul nostru.

VICTOR ANDREI

Din activitatea Cercetașilor

la Pietra-N.

Cercetașii Cohortei „Ceahlău” își continuă activitatea lor prin sedințe instructive pe centuri, urmând programul dat de Comandamentul Marelui Legiuni, precum și conferințe desore gazele de război, ținute de d-l Locot Craiu din Regt. 15 Inf.

Sâmbătă 21 crt., cercetașii din centuria I a liceului, au depus un examen după programul cerut cercetașilor începători, care le dau dreptul de a fi trecuți în matricola Marelui Legiuni și a purta uniforma Comisiunii de examen, compusă din d-nii profesori N. Pascu, comandantul cohortei, A. Grigorevici ajutorul de comandant al cohortei și V. Ghîțescu delegatul secțiunii.

S-a remarcat ținuta și cunoștințele cercetașilor precum și vioiciunea căpătată din practicarea legii cercetașilor.

Constituirea Camerei de

Agricultură

La 19 Februarie, s-a constituit Camera de Agricultură, în noua

ei formațiune, tot sub președinția administrativă a Preotului Ștefan Romanescu.

Adunarea generală a Camerei — formată din 40 de reprezentanți ai agricultorilor — care se întrunește de două ori pe an, va fi prezidată de d-l Șt. Borș; iar consiliul de administrație și comitetul de direcție — conducerea efectivă a Camerei — va fi prezidat de Preotul Șt. Romanescu, vrednicul conducător de până acum.

În noua formație, intrând și persoane de talia d-lui Dascălescu din Ministerul Agriculturii și a d-lui Isăcescu, prefectul județului, se pun mari speranțe într-o activitate care să răspundă rolului acestei instituții.

18.000.000

18 milioane de locuitori s-au găsit în România Mare, cu ocazia recensământului populației efectuat în zilele Crăciunului.

Este prima numărătoare dela încheierea Țării în hotarele ei strămoșești.

Oamenii lăsători

Aceasta este expresia populară consacrată oamenilor nepăsători, uituci, flegmatici. Deși nu sunt periculoși, însă prin felul lor de a înțelege raporturile sociale, aduc multă stânghereală celor cu care au de a face. Stănenirea altora le prilejuește și lor nu puțin amărăciuni.

Cu școala. Se lasă pe o ureche. Știu că trebuie să achite taxele școlare și nu le a-lită la timp, neglijează, dar când le sunt dați copiii afară nu găsesc destule cuvinte pentru înfierarea acestui procedeu.

Cu biserica. O neglijează unii cu desăvârșire. Frecventarea ei, lăsată pe seama căzăturilor de babe și moșnegi. Urmasii? Greu o sa le mai vină odată că d-vor vrea să-și repare această neglijență, dar nu vor mai putea.

Cu sufletul. Același lucru, ba încă și mai revoltător. Ce face nu cade sub cele ziner simțuri ale trupului, nu inspiră nici o atenție.

Trăesc ca niște ființe fără

conștiința religioasă morală și mor ca niște existențe pur materiale, fără asistența preotului și a bisericii. Ce se va întâmpla cu dânsii înaintea Marelui Judecător? Greu de zăgrăvit prin cuvinte.

Cu alte afaceri. Au poize și nici nu se gândesc să le achite sau să le amâne. Gândească-se creditorii, nu debitorii. Deaceia bat tobele atât de des. Lipsă de prevedere la facerea împrumutului, indiferență la achitarea lui la timp.

Am avut ocazia să văd la o spălătorie din localitate rafturi întregi de gulere date la spălat și neridicate cu lunile. În altă parte la un curător de pălării rafturi pline cu pălării date la scos petele de pe ele de ani de zile, de 2 și de 3 ani.

Ce altceva înseamnă oare aceasta de cât nepăsare și tândaleală de treburi. Dar câtă încălceală de ocupație nu produc negustoriilor care trăiesc de pe urma acestor in-

Informațiuni

2.000.000 lei pagubă!

Fabrica de mobile și locuința d-lui Iorgu Adomescu, au ars până în pământ, în noaptea de 22 Februarie, producându-i proprietarului pagube de circa 2 milioane lei.

Cu toată sfortarea serviciului pompierilor, nu s-a putut stinge focul.

Clădirile erau asigurate cu mult mai puțin sub cifra pagubei suferite.

5 ani de activitate

a Camerei de Agricultură din localitate, este titlul unei documentații dări de seamă, asupra realizărilor acestei frumoase instituții, pe tărâmul economiei județului nostru.

Lucrarea aceasta, de un interes netăgădui, va apare săptămâna viitoare.

Ne rezervăm dreptul de a reveni.

1.680.000 lei!

Este suma anuală la care renunță d-l General M. Ionescu, înlocuitorul lui Vidrigin, ce încasează 4 milioane pe an, dela direcția C. F. R.

D-l General M. Ionescu, a dat politicienilor noștri cari se doapă pe nerăsuflăte din bugetul crizei, cea mai mare pildă de sacrificiu și devotament.

D-l Const. Crișu, va reveni în numărul viitor cu noi amănunte și precizări în chestia fraudelor dela Coop. Cătăuța-Bistrița.

Festival artistic

Duminică 1 Martie a c va avea loc în sala Teatrului local, un festival artistic, dat de compania de oști cu termen redus, dela Regimentul 15, în folosul mării fondului pentru ridicarea monumentului Infanteriei.

Floarea Darurilor

A apărut „Floarea Darurilor” revistă scoasă de Casa Națională Regina Maria — de sub conducerea Preotului C. Matasă. Articole semnate de Pr. C. Matasă, Avocat Ion Matasă, Avocat V. C. Șaarec, etc.

Vom reveni asupra acestei reviste precum și asupra unei dări de seamă a Casei Naționale.

Ordonanta Primăriei

Primăria publică în ziua de 21 Februarie o ordonanță, stabilind prețurile cârnii astfel:

Carnea bovină

Carnea de vită obișnuită lei 20 kgr., cușeră lei 27 kgr., mușchi de vacă fără oase lei 25 kgr., antricate de vacă fără oase lei 23 kgr., antricate cușer lei 30 kgr., un creier lei 15 untl.

Carnea de porc

Carnea de porc lei 28 kgr., grăsimea de porc topită lei 45 kgr., grăsimea de porc netopită (osânză) lei 35 kgr., mușchi, antricate și jambon de porc lei 30 kgr.

Fabricate din carne de porc

Slănină afumată lei 50 kgr., mușchi afumați lei 90 kgr., jambon fierț lei 90 kgr., jambon fierț de cutie lei 100.

Carnea de oaie

Carnea de oaie lei 13 kgr.

Mania aforismului

de VAS-LE DORNEANU

(Urmare și sfârșit)

Cealaltă parte a constituirii viaței reală, pentru care să fim răspunzători... Așa, exemplarul deschide deodată ochii, în fața necunoscutului complet și tot atunci, îi ordonăm: activează! ca să-ți cetezi onoarea! Arunci pe un ignorant, în mare, și-ți poruncești să moară...

Dacă se înecă, e un idiot, un om de nimic, un imoral... sau cum i se mai spune... Iată, mecanismul moralei și viciei noastre pământiești, în toată goliiciunea lui... Deaceia, după mine, n'ar trebui să existe închișori, pedepse, reprobari... Cel mai odios criminal n'a făcut altceva, decât că, fiind pus în fața unei mașinări, pe care o ignora, i-a spus experiența, stricând aparatele și curentându-se pe de dânsul... Vezi, am început să fac digresii...

Am devenit cam confuz... Dar, vei izbuti să mă urmărești, până la urmă... Viața noastră, întreagă nu-i decât o continuă experiență, termecată ca biserica lui Manole... Ce experimentăm ziua, uităm peste noapte... Mă înțelegi? Experiența nu ne poate servi ulterior, fiind privați de mirajul memoriei... Și chiar deam avea memorie, pe prima experiență nu se poate nota elevul... Înă, barcm, viața viitoare ar fi o

viață reală, fiind înarmați pentru dânsa, cu experiența de pe acest tărâm... Dar așa, întâiu... Viața viitoare o vom relua *da capo*, reditând aceleași erori și păcate...

Uite, acum ar fi împrejurarea să-ți spun că profesiez o doctrină, care se confundă aparent — înțelegi, numai aparent — cu fatalismul. Dar, nu-i fatalism... Fatalismul exclude inițiativa... Eu n'o exclud... Este un fatalism generalizat, dacă vrei, îmbrățișând și inițiativa individualului în acele sale... Dar o inițiativă care e iluzorie, și exemplarul îi scapă această restricțiune...

De exemplu: musulmanul nu se apără, în război, pe motivul că soarta i-a fost intercalată în frunte, înainte de a se naște... Eu cred că luptătorul păstrează iluzia că depinde și de el, viața lui... Ingeniozitatea de a se camufla... Această credință cu ochii scoși, în puterile noastre, este o satisfacție ironică pe care providența o ocazional-o în noi, distându-se...

...Dă-mi voie, te rog, să mă explic mai bine... Orice act al nostru în perspectivă de a-l conștienta, bun sau rău, presupune existența unui calcul preliminar, scontând avantajele și dezavantajele ce urmează...

Adică un raționament, care se identifică cu inițiativa... Sau, nu așa. Religia complică problema, cu virtutea și caracterul... S'o luăm și noi tot pe calea asta... Iar un aforism... Sufletul nostru este un câmp de luptă! Da, un imparțial și ne-utru câmp de luptă... pe care Dumnezeu, sau cine vrei d-lă, a ordănit două oștiri echipate complet, sau suficient sau insuficient, fără știință și fără intervenția noastră.

Cum să le numim? Hai să le botezăm pornirile rele și pornirile bune: sau omul bun și omul rău, din noi... Nu stă în puterea noastră să putem interveni în favoarea uneia sau a celeilalte... Iubind, nu depinde de noi, ele fiind, echipate de altcineva... și e clar că una va învinge, fiindcă chiar numai din două oștiri, una e mai slabă ca cealaltă...

Ei bine, morala noastră face răsunător câmpul de luptă, de incapacitatea uneia din oștiri, când se întâmplă de iese înfrântă. Dacă ai fi sofist, m'ai întreba imediat: dar câmpul de luptă nu intervine cu nici un coeficient în determinarea victoriei? Ba da, dar fără să favorizeze nici una din oștiri, el fiind uniform... N'aveam nici un motiv să credem că nu-i uniform...

Dealtfel aici, lucrurile sunt niște mări complicate și mai extensibile... Am să-ți vorbesc altădată... Mă simt obosit...

...Și în definitiv [enerpat] oricum

mi-ai deformă D-lă întrebarea mea, ea revine mereu aceeași, sub altă formă, doar: „Dar câmpul de luptă, uniform sau neuniform, cine l-a făcut? Cine l-a ales? Noi? Nu! Deci...”

Prin urmare, vezi, ca să fim clari, în teoria fatalismului meu lupta se da, procesele de conștiință există... Teoria mea preconizează conștiința activă... Dar, soarta luptei, e prestabilită, fără să știm noi acest lucru... Pe când fatalismul al-lalt exclude orice luptă... Conștiința e pasivă... Nu crezi că există undeva scris, în desul cerului, de mai înainte, cine va învinge în războiul mondial? Dar nici unul din beligeranți, nu știa...

Uite cum cum vine fatalismul meu... Fantoma unui cheher, albă, se apropiase, sfioasă, de masa noastră. Așteptase o pauză mai lungă, în discursul lui Mereanu, ca să poată vorbi.

— Domni!, dacă nu se supără... să-mi faceți plăta, vă rog, ca eu mă schimb... [generos și motivant]... Domni! pot rămâne înainte... Pe pereții păharelor se îngrămădise puse deie de mărgelă mici, argintii... Spiriturile dinăuntru, le ghicim cecate si calde... Phetiseală și desgușt, ca după orice tensiune...

Stînșul se retrăsese după o perdea de fum... Vacarmul agoniză... Fesele din jur erau pustii, cu fețe albe, cu parfum de lengerie proaspătă...